Oświadczenie złożone przez senatorów Wadima Tyszkiewicza i Krzysztofa Kwiatkowskiego na 37. posiedzeniu Senatu w dniu 16 lutego 2022 r.

Oświadczenie skierowane do prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Gertrudy Uścińskiej, do ministra spraw wewnętrznych i administracji Mariusza Kamińskiego oraz do prezesa Rady Ministrów, ministra cyfryzacji Mateusza Morawieckiego

W związku z licznymi zapytaniami obywateli, przedstawicieli zakładów pogrzebowych oraz kierowników urzędów stanu cywilnego w sprawie konieczności dostarczania do inspektoratów ZUS odpisów aktów stanu cywilnego w postaci papierowej na potrzeby wypłaty świadczenia z tytułu zgonu prosimy o odpowiedzi na następujące pytania i informację o podjętych w przedmiotowej sprawie działaniach.

Na wiosnę 2020 r. zostało podjęte, z inicjatywy kierowników urzędów stanu cywilnego, wspólne stanowisko ZUS i MSWiA w sprawie sposobu pozyskiwania odpisów aktów stanu cywilnego przez ZUS na potrzeby realizacji świadczeń z tytułu zgonu (zasiłku pogrzebowego). Zgodnie z ustaleniami ZUS miał we własnym zakresie, poprzez ePUAP, występować z wnioskami do urzędów stanu cywilnego o wydanie odpisów aktów stanu cywilnego. Z kolei kierownicy USC mieli wydawać elektroniczne odpisy i przekazywać je do ZUS również przez system ePUAP. Informacja o tym została przekazana do kierowników USC w całej Polsce oraz została podana klientom ZUS na stronie internetowej (www.zus.pl). Ustalony sposób elektronicznej komunikacji miał na celu odformalizowanie czynności biurokratycznych, którymi byli obarczeni przede wszystkim obywatele.

Mimo bezsprzecznych korzyści, jakie daje powyższe rozwiązanie zarówno dla obywateli, jak również dla ZUS i USC, nie jest ono powszechnie stosowane. Co więcej, są sytuacje, w których inspektoraty ZUS pisemnie zobowiązują wnioskodawców do dostarczenia odpisów aktów stanu cywilnego w postaci papierowej, uzależniając od tego wypłatę zasiłku pogrzebowego – co jest sprzeczne z poczynionymi ustaleniami, o których mowa powyżej.

Opisana sytuacja wprowadza duże trudności i zamieszanie informacyjne, bowiem obywatele, rejestrując akt zgonu w USC, otrzymują informacje (zgodne z wytycznymi z MSWiA), że ZUS sam będzie występował o odpisy w celu wypłaty zasiłku pogrzebowego, ale następnie, po dokonaniu pochówku, są informowani przez ZUS, że muszą sami dostarczyć odpisy, aby w ogóle uzyskać zasiłek pogrzebowy. Powyższe w nieuzasadniony sposób doprowadza do wydłużenia całego procesu realizacji wniosku o wypłatę zasiłku pogrzebowego oraz przysparza wielu trudności obywatelom.

Zwrócić należy uwagę, że od wiosny 2020 r., czyli od prawie 2 lat, funkcjonują przepisy i rozwiązania informatyczne, które pozwalają na to, aby ZUS mógł, poprzez usługę sieciową, sam pozyskiwać do swoich celów odpisy aktów stanu cywilnego z rejestru stanu cywilnego. Mowa o art. 45 ust. 3 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego: „Odpis skrócony aktu stanu cywilnego może być wydany z rejestru stanu cywilnego organom administracji publicznej, w tym podmiotom, o których mowa w art. 5a ust. 1, Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, sądowi i prokuratorowi, do prowadzonych przez nie postępowań, za pośrednictwem usług sieciowych".

W związku z powyższym prosimy Prezes ZUS o poniższe informacje.

1. Czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych wykonał niezbędne czynności integracyjne pozwalające na korzystanie z opisanej powyżej usługi sieciowej?
2. W przypadku jeśli nie dokonał integracji: na kiedy planowany jest termin uruchomienia tej usługi?
3. Dlaczego, mimo możliwości, jakie niesie ze sobą system ePUAP (w przyszłości system doręczeń elektronicznych), komunikacja elektroniczna nie jest powszechnie wykorzystywana przez ZUS do pobierania z USC odpisów aktów stanu cywilnego?
4. Czy inspektoraty ZUS odstąpią od obecnej praktyki zobowiązywania obywateli do dostarczania odpisów i we własnym zakresie będą występowały do USC?

Prosimy także Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Ministra Cyfryzacji o informację, czy pozostałe podmioty publiczne wymienione w art. 45 ust. 3 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego korzystają (lub kiedy

będą korzystały) z usługi sieciowej pobierania z rejestru stanu cywilnego odpisów aktów stanu cywilnego.

Wadim Tyszkiewicz
Krzysztof Kwiatkowski